

ПЕТКОВСКИ Александар

УЛОГАТА НА КОМИТЕТОТ ЗА ОДНОСИ МЕЃУ ЗАЕДНИЦИТЕ – ЦЕЛИСХОДНОСТ И ПЕРСПЕКТИВИ

Апстракт: Комитетот за односи меѓу заедниците е тело кое работи во рамките на Собранието на Република Македонија со цел да разгледува прашања од односите меѓу заедниците и да дава мислења и предлози за нивно разрешување. Имајќи го предвид значењето на Комитетот во македонското повеќе етничко општество, со овој труд авторот прави проценка на ефектите од работата на Комитетот врз менаџирањето и унапредувањето на односите меѓу заедниците, преку анализа на повеќе аспекти од работата на Комитетот, меѓу кои: прашањата кои се опфатени во работата на Комитетот, резултатите од одлуките на Комитетот, најзначајните фактори кои влијаеле врз работата на Комитетот, динамиката во работата и актуелните општествени околности и теоретските претпоставки при неговото основање. Резултатите од истражувањето покажуваат дека влијанието на политиката и партиските агенди е клучно врз определувањето на динамиката и резултатите од работата на Комитетот. Пратениците не успеваат да ги надминат партиските идентитети кога работат и одлучуваат во улога на членови на Комитетот. Оттука следи заклучокот дека придонесот на Комитетот за односи меѓу заедниците во унапредувањето на меѓуетничките односи е незначителен.

Клучни зборови: *консоцијална демократија, меѓуетнички односи, политичка волја*

PETKOVSKI Aleksandar

THE ROLE OF THE COMMITTEE FOR INTER-COMMUNITY RELATIONS – PURPOSE AND PERSPECTIVES

Abstract: The Committee for Inter-community Relations is a body that works within the Parliament of the Republic of Macedonia, designed for considering issues concerning community relations and provision of opinions and proposals for their resolution. Considering the importance of

the Committee for Macedonia's multiethnic society, the author of this paper assesses the effects from the work of the Committee on the management and promotion of community relations through analysis of several aspects of the work of the Committee, including: issues covered in the work of the Committee, the results of the decisions of the Committee, the most important factors that influence the work of the Committee, the dynamics of the work and the existing social conditions and theoretical assumptions in the time of its foundation. Survey results show that the influence of politics and party agendas is crucial to determining the dynamics and results of the work of the Committee. The Members of Parliament fail to overcome their party identities when working and making decisions as members of the Committee for Inter-community Relations. Hence the conclusion that the contribution of the Committee for Inter-community Relations in the promotion of inter-ethnic relations is insignificant.

Key Words: *consocial democracy, inter-ethnic relations, political will*

* * *

Вовед

И по дваесет и три години од осамостојувањето, преовладува впечатокот дека Република Македонија сè уште го бара идеалниот модел за организирање и управување со државата. Модел кој би добил широка поддршка од различните општествени сегменти и највлијателните политички актери. Повеќето етнички Македонци од академската заедница и највлијателните политички партии, ја конципираат Република Македонија како граѓанска држава во која слободите и правата на етничките малцинства се заштитени согласно важечките меѓународни стандарди (Шкарик, 1994; Фрчкоски & Иванов, 2003; Поповска Неткова, 1995). Од друга страна, мнозинството од академската заедница и политичките партии од Албанската етничка заедница сметаат дека Албанците во Република Македонија не претставуваат етничко малцинство туку конститутивен народ чии припадници треба да уживаат еднакви права како и припадниците на најбројната етничка заедница, особено во поглед на еднаков пристап до јавните пари, вработување во јавниот сектор и еднаков третман на албанскиот јазик и култура во споредба со македонскиот (Rexhepi, 2005). Неуспехот на академските и политичките елити на Македонците и Албанците за надминување на разликите несомнено влијаеше во насока на зголемување на недовербата, па дури и до избувнување на вооружен конфликт кој прерасна во сериозна закана за поделба на земјата по етнички линии.

За среќа, Македонците и Албанците со посредство на меѓународната

заедница најдоа начин за надминување на непријателствата и потпишување на мировниот договор од 2001 година, попознат како Рамковен договор (Рамковен договор, 2001). Рамковниот договор содржеше повеќе механизми поставени во насока на обезбедување на рамноправност помеѓу припадниците на македонската и припадниците на останатите етнички заедници¹, меѓу кои: правото на вето; повеќе етнички состав на владата и соодветна застапеност на припадниците на малцинските етнички заедници во јавната администрација, образованието, судството, полицијата и војската.

Во суштина механизмите содржани во Рамковниот договор во голема мерка соодветствуваат со консоцијалните механизми за организација на повеќе етничките општества, дефинирани од страна на холандскиот политиколог Арент Лијпхарт во книгата „Демократија во плуралните општества“ (Lijphart, 1977). Според политикологот Брендан Олири: „Консоцијализмот е омилениот пристап на Обединетите нации, Соединетите Американски Држави и Европската унија во однос на содржината на мировните договори“ (O’Leary, 2005).

Комитетот за односи меѓу заедниците се вбројува меѓу претходно споменатите консоцијални механизми. Формиран со цел да разгледува прашања кои се однесуваат на односите меѓу етничките заедници во Република Македонија и на Собранието да му дава мислења и предлози за нивно разрешување (Устав на Република Македонија, 1991), Комитетот претставува уникатно парламентарно тело во кое членуваат претставници на сите етнички заедници, каде што пратениците и останатите членови имаат можност во 19 член состав да се сосредоточат врз прашањата од областа на меѓуетничките односи. Дополнително, Комитетот за односи меѓу заедниците има уште едно значајно овластување кое се однесува на одлучување во врска со потребата од спроведување на постапка за гласање во Собранието со двојно мнозинство².

Имајќи предвид дека Комитетот се вбројува помеѓу клучните механизми за менаџирање на односите меѓу заедниците, во отсуство на позначаен интерес на академската заедница за работата и ефектите од работењето на истиот, се наметнува потребата од поттикнување на интересот за употреба на систематски пристап кон оценување на улогата на Комитетот во унапредувањето на односите меѓу заедниците.

¹) Кои преку измените на Уставот и законите кои следеа по потпишувањето на Рамковниот договор станаа дел од позитивното право.

²) Каде што покрај мнозинство гласови од присутните пратеници мора да има и мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Цели, истражувачки прашања и методологија на истражувањето

Истражувањето цели кон правење на проценка на ефектите од работата на Комитетот врз менаџирањето и унапредувањето на односите меѓу етничките заедници во Република Македонија. Општото истражувачко прашање се фокусира на откривање дали и колкав придонес дава Комитетот за унапредување на меѓуетничките односи. Во корелација со општото, истражувањето содржи и неколку поединечни истражувачки прашања кои се однесуваат на: откривање на: општествените околности и теоретски претпоставки во времето на основање на Комитетот, како и очекуваните резултати од работата на истиот; најзначајните фактори кои влијаеле врз работата на Комитетот; прашањата кои се опфатени во работата на Комитетот; интензитетот на активности и реакција во ситуации кога се загрозени меѓуетничките односи и резултатите од мислењата и предлозите кои Комитетот ги доставува до Собранието.

За реализација на истражувањето е користен квалитативен методолошки пристап. Податоците кои се однесуваат на работата на Комитетот од неговото основање до петтата седница во рамките на седмиот состав на Собранието, се прибрани преку записници и стенограми од работата на Комитетот, извештаи, стенограми од седници на Собранието и предлози на закони со образложенија од предлагачот. Дополнително, направени се интервјуа со претседатели и заменик-претседател на Комитетот за односи меѓу заедниците, како и со службеници од стручната служба на Собранието. Интервјуата се реализирани со користење на неструктуриран пристап, при што фокусот е ставен на откривање на специфични прашања поврзани со конкретниот период на активност на испитаникот во Комитетот. За обработка на податоците е користена тематска анализа, која според авторите Ана Лејси и Дона Лаф најчесто се користи кај применетите политички науки (Lacey & Luff, 2001).

Резултати

Комитетот за односи меѓу заедниците за првпат се спомнува во Рамковниот договор од 2001 г., кој претставува основа за измените на Уставот на Република Македонија каде што преку дванаесеттиот амандман се воведува Комитетот. Комитетот се воведува непосредно по завршувањето на вооружениот конфликт помеѓу безбедносните сили на Република Македонија и Националната ослободителна армија, а стенографските белешки од собраниската седница покажуваат дека само двајца пратеници дискутирале во врска со амандманот со кој се востанови Комитетот за односи меѓу заедниците, а се укина Советот за меѓунационални односи (Стенографски белешки од 6 продолжение на 86 седница на Собранието на Република Македонија, 2001:24).

Истиот тренд се повторил и во случајот кога Собранието донело Одлука за основање на Комитетот во 2002 година, во која предлагачот како образложение кусо навел дека основањето на Комитетот претставува обврска од Рамковниот договор, а ниту еден пратеник не се јавил за збор (Стенографски белешки од 3 седница на Собранието на Република Македонија, 2002:18-20). Советот за меѓунационални односи³, во кој членувале по двајца пратеници од петте најбројни етнички заедници, му претходел на Комитетот за односи меѓу заедниците. И покрај тоа што работата на Советот се карактеризирала со неефикасност, останува фактот дека не постојат докази дека законодавецот направил било каква сериозна анализа во врска со карактеристиките и ефектите од работата на ова тело пред истото да биде заменето со Комитетот. Според пратеникот Џеват Адеми: „Комитетот е замислен како тело кое ќе разгледува прашања кои се однесуваат на односите меѓу заедниците, ќе дава мислења и предлози за нивно разрешување и ќе внимава да се почитува принципот на гласање со двојно мнозинство во однос на законите кои ги тангираат прашањата од значење за мнозинските заедници“ (Интервју, Џеват Адеми, јуни 2012). Комитетот за односи меѓу заедниците бил мета на сериозни критики на повеќе еминентни професори од Правниот факултет „Јустинијан први“⁴. Гордана Силјановска - Давкова смета дека Комитетот претставува исчекор кон воведување на втор дом во рамките на Собранието на Република Македонија, односно тело кое би ги претставувало етничките заедници. Истата авторка ја критикува паритетната застапеност на пратениците Македонци и Албанци и нивната бројчена доминација во однос на пратениците од другите заедници (Николовска и Силјановска - Давкова, 2001). Силјановска - Давкова приговара на уставните одредби согласно со кои се пропишува дека пратениците во улога на членови на Комитетот, всушност самите себеси ќе си даваат мислења и предлози кога по истите ќе одлучуваат⁵ на пленарна седница на Собранието (Ibid). Конечно, Силјановска - Давкова приговара на решението согласно кое во случај на спор околу примената на постапката за гласање во Собранието, Комитетот одлучува за тоа дали ќе се гласа со двојно мнозинство. Силјановска - Давкова, повикувајќи се на став на Европската комисија за демократија преку правото⁶ вели дека за процедурален спор не може да решава политичко тело, туку суд, па оттука сугерира дека прашањето

³) Регулиран во член 78 од Уставот на Република Македонија од 1991 година.

⁴) Види во Нацрт-амандмани на Уставот на Република Македонија - прилог кон јавната расправа од 2001 година, во издание на Правниот факултет.

⁵) Повикувајќи се на начелото „*nemo iudex in sua causa*“, или во превод „никој не смее да суди за сопствениот случај“.

⁶) Европската комисија за демократија преку правото на Советот на Европа, во пошироката јавност е позната како Венецијанска комисија.

околу примената на постапката за гласање во Собранието треба да биде во надлежност на Уставниот суд (Ibid).

Факторите од правна и политичка природа се јавуваат како најзначајни фактори кои влијаат врз работата на Комитетот. Резултатите покажуваат дека во собранискиот состав 2002 - 2006, Комитетот одржал 13 седници (Извештај за работата на Собранието на Република Македонија во пратеничкиот мандат 2002-2006, 2006:49), а според зборовите на првиот претседател на Комитетот - Ејуп Рустеми: „Постојната законска рамка во комбинација со духот на разбирање и соработка помеѓу пратениците, овозможила непречена работа на Комитетот“ (Интервју, Ејуп Рустеми, јули 2013). Во следниот пратенички состав на површина излегуваат разногласијата во поглед на толкувањето на опсегот на прашањата за кои е потребно да се примени постапката на гласање со двојно мнозинство, оттука и напори на парламентарните групи да обезбедат контрола врз мнозинството од членовите на Комитетот. Ваквиот пристап за контролирање на евентуалното толкување во врска со примената на постапката за гласање со двојно мнозинство раѓа отпор и недоверба помеѓу парламентарните групи и ја наметнува потребата од ревидирање и скицирање на посеопфатна правна рамка за функционирање на Комитетот. Оттука во 2007 година Собранието го донесува Законот за Комитетот за односи меѓу заедниците (2007). Со Законот се ограничува правото на пратеникот да ја менува етничката припадност во текот на мандатот; се воведува обврска, застапеноста на пратениците од различни заедници во Комитетот да е пропорционална со бројот на пратеници на политичките партии кои ги застапуваат заедниците; на политичката партија која номинирала пратеник за член на Комитетот ѝ се дава право да го отповика членството на истиот.

Законот за Комитетот за односи меѓу заедниците содржи листа од четириесетина поименично наведени закони, чие донесување или измена може да биде направено само преку примена на постапка за гласање при која покрај предвиденото мнозинство пратеници, предлогот ќе биде поддржан и од мнозинството пратеници кои им припаѓаат на немнозинските заедници. Во Законот за Комитетот се предвидува постапката за гласање со двојно мнозинство да се применува за донесување или измена и на сите идни закони кои се однесуваат на употребата на јазиците, образованието, личните документи, културата и употребата на симболите. Конечно, во Законот за Комитетот е пропишано дека Комитетот нема право повторно да одлучува или да ја менува веќе донесената одлука по одредено прашање (Закон за комитет за односи меѓу заедниците, 2007). Сепак, политичката волја или политички мотивираното делување на пратениците, несомнено претставува највлијателен фактор во работата на Комитетот. Според Џеват Адеми, токму амбиентот на разбирање и заемна почит помеѓу

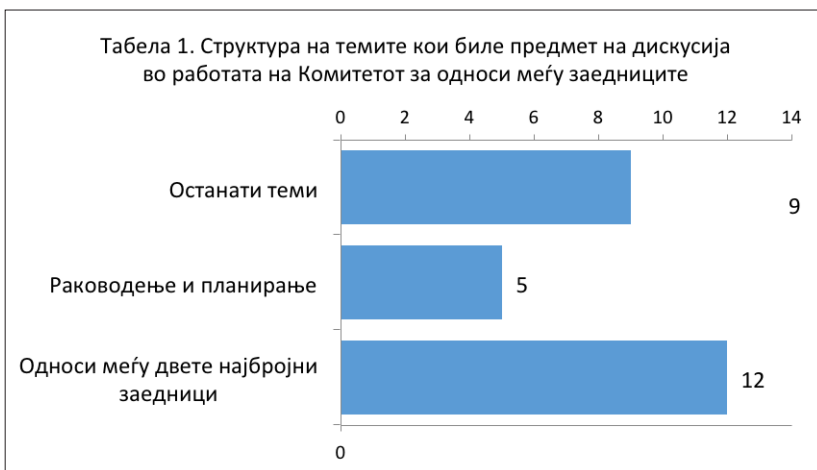
коалиционите партнери од владеачкото мнозинство но и пошироко, ја овозможил беспрекорната работа на Комитетот во неговиот прв мандат и покрај оскудната правна рамка за негова работа (Интервју, Џеват Адеми, јуни 2012).

За разлика од првиот, вториот мандат на Комитетот започнал со обидот да се обезбеди контрола врз мнозинскиот глас во Комитетот преку изјаснување на пратеничка од владеачкото мнозинство за припадник на малцинска етничка заедница и нејзино вклучување во работата на Комитетот. И покрај тоа што споменатата постапка на пратеничката не била во колизија со правото, истата влијаела врз нарушување на довербата и предизвикала силни протести од страна на опозицијата. Бојкотот претставува најчесто употребуван инструмент во услови кога членовите на Комитетот сакаат да ја избегнат или одложат расправата по некоја од точките на дневниот ред. Во периодот помеѓу 2006 - 2008 година, Комитетот не одржал ниту една од закажаните седници поради немање на кворум, а во периодот 2006 - 2011 година, од вкупно 18, дури 7 седници не се одржале или биле прекинати поради немање на кворум. Во повеќе наврати поканетите министри не се одзивале на поканите за присуство на седниците на Комитетот, или пак истите ги напуштале веднаш по своето обраќање. Во слична насока, опозициските пратеници често алудираат дека извршната власт доставува нецелосни и некомплетни информации во случаите кога Комитетот побарал нивно доставување. Таков е случајот со побараната информација од Министерството за внатрешни работи за случувањата на Скопското Кале во 2011⁷. Во контекст на влијанието на политиката, поранешниот пратеник во Собранието на Република Македонија и искусен политичар - Исмет Рамадани, смета дека: „Меѓуетничките проблеми се премногу присутни во многу сфери од секојдневното живеење. Во услови на политизација на сè и сешто како од страна на политичарите така и од страна на останатите граѓани. Во вакви околности Комитетот не е во состојба посериозно да влијае врз создавање на амбиент на меѓуетничка толеранција, особено помеѓу младите од различни етнички заедници“ (Интервју, Исмет Рамадани, февруари 2014).

По однос на прашањата кои биле опфатени во рамките на работата на Комитетот, резултатите покажуваат дека во периодот опфатен со истражувањето темите кои биле предмет на дискусија би можеле да бидат класифицирани во следниве категории: 4 предлози на закони; 2 акти предложени од Владата; 3 извештаи; 2 информации; 1 одлука во врска со потребата од примена на постапка

⁷) Види: Стенографски белешки од 14 седница на Комитетот за односи меѓу заедниците (2011) Скопје: Собрание на Република Македонија. Достапно на: <http://www.sobranie.mk/ext/workingbodysessions.aspx?Id=D65DCE36-7183-4BE2-89FB-E6604C6FBDC5#&&/wEXAQUHcmVmcmVzaAUBMTPivU70Dp6k69Cw6jRL2ElhM8tj>

за гласање со двојно мнозинство; 2 разгледување на начинот на кој се применуваат законите; 2 обраќања на странски дипломати; 5 теми кои се однесуваат на раководење и планирање на работата на Комитетот; 3 прашања кои се однесуваат на меѓу-етнички инциденти и 1 тема која се однесува на застапеноста на малите етнички заедници. Во однос на структурата на темите, истражувањето покажа дека темите кои се однесуваат на односите помеѓу двете најбројни етнички заедници (Македонската и Албанската) сочинуваат 46% од вкупниот број на теми кои биле обработени во текот на работата на Комитетот.

Ова се однесува на следниве теми: Законот за основање на Државен универзитет во Тетово; Националната програма за култура 2004 - 2008; Закон за измена на Законот за патни исправи; Законот за употреба на знамињата на заедниците; Информацијата од Министерството за внатрешни работи, за остварување на правото на државјанство; Законот за употреба на јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните и неговата примена при издавањето на документ за идентификација и патна исправа; Расправата во врска со владината одлука за изучување на македонскиот јазик за припадниците на мнозинските заедници од прво одделение; Законот за попис; Седницата по повод протестите на невладини организации и политичари поради изградбата на црква на Скопско Кале и судирите помеѓу полицијата и протестантите; Настаните кои следеа по претставувањето на карневалската маска (на Вевчанскиот карневал) со навредлива содржина кон Пророкот Мухамед; Инциденти на спортските терени и вон нив, поради меѓусебни навреди на етничка основа помеѓу навивачки групи на припадниците на двете најбројни заедници; Обраќање

на високиот комесар за национални малцинства на ОБСЕ во врска со меѓуетничките состојби и прашањето на постигнување на повисок степен на интеграција во образованието.

Интензитетот на активности и реакција во ситуации кога се загрозени меѓуетничките односи варира од еден до друг состав на Комитетот. Резултатите покажуваат дека Комитетот одржал најголем број на седници, дури 13, во својот прв состав, Сепак, ако се земат предвид не само бројот на одржани седници, туку и бројот на одржани продолженија на седници, актуелноста на темите кои биле предмет на дискусија, како и бројот на пријавени дискусанти и содржината на нивните дискусии, несомнено е дека најинтензивната активност се случувала во третиот состав на Комитетот, во периодот од 2008 до 2011 година. Во својот прв состав, Комитетот адресирал теми од значење за меѓуетничките односи како на пример Законот за основање на државен Универзитет во Тетово или предлогот за донесување на Законот за употреба на знамињата на заедниците, но од друга страна Комитетот не дискутирал по прашања од особено влијание врз меѓуетничките односи како случувањата во врска со Законот за територијална поделба и референдумот во врска прифаќањето на истиот или меѓуетничките тензии кои произлегоа како последица на промена на името на училиште во селото Шемшово во Општина Јегуновце и зачестени тепачки меѓу ученици Македонци и Албанци во Тетово, Куманово и Скопје кои следеа како последица.

И во третиот состав, Комитетот разгледувал прашања кои имале директно влијаеле врз меѓуетничките односи, како на пример: дискусијата за состојбите во образованието, во врска со владината одлука за изучување на македонски јазик за учениците од немнозинските заедница од прво одделение; дискусијата во врска со Законот за попис или дискусијата по информацијата, на Министерството за внатрешни работи за случувањата на Скопското Кале и нивното влијание врз меѓуетничките и меѓу верските односи во Република Македонија. Од друга страна и покрај неколкуте обиди, претседателот на Комитетот не успеал да обезбеди кворум за одржување на седницата на која требало да се расправа за влијанието на проектот „Скопје 2014“ врз меѓуетничките односи. Комитетот никогаш не дискутирал во врска со содржините на Енциклопедијата во издание на Македонската академија на науките и уметностите која предизвика протести од страна на политичките партии и граѓански организации во кои членуваат граѓани од Албанската етничка заедница. Резултатите покажуваат дека одреден број на членови на Комитетот (без исклучок од редовите на опозицијата) упатувале сериозни критики кон Комитетот и неговиот претседател во насока на задоцнето реагирање, избегнување да се дискутира за одредена тема, или неефективни дискусии и дискутирање за последици наместо превентивно делување.

Во поткрепа на претходните констатации, пратеникот Оливер Спасовски на петтата седница на Комитетот во 2012 година ја критикува работата и ефектите од работата на Комитетот велејќи дека: „...станува јасно дека работата на Комитетот не дава резултати во насока на надминување на проблемите во односите меѓу заедниците, пред сè поради тоа што Комитетот не работи на превенција туку секогаш дискутира само за последиците откако штетата веќе настанала...“ (Стенографски белешки од 5 седница на Комитетот за односи меѓу заедниците, 2009).

Резултатите по однос на мислењата и предлозите кои Комитетот ги доставува до Собранието покажуваат дека во текот на своето делување Комитетот донел 12 одлуки, предлози, мислења или заклучоци кои во себе содржеле некаква препорака или заклучок од кој произлегува обврска за понатамошно постапување на Собранието, Владата или друга релевантна институција.

Во текот на својата работа, Комитетот само еднаш донел одлука во врска со потребата од примена на постапка за гласање со двојно мнозинство. Таква одлука е донесена на седницата на Комитетот одржана на 15.9.2010 година во врска со „Предлогот на закон за основање на Македонска академска истражувачка мрежа“, кога по претходно барање на пратеник, Комитетот одлучил дека нема потреба од примена на посебна постапка за донесување на предлогот на претходно споменатиот закон. Во пет случаи Комитетот дал мислења по предлози на закони и други акти. Сите шест заклучоци (од претходната табела), Комитетот ги

донел во третиот и четвртиот состав. Интересен е фактот дека во пет од споменатите шест случаи, заклучоците се донесени во врска со актуелни политички случувања кои пред се ги тангираат интересите на македонската и албанската заедница, а на донесувањето на истите им претходеле дискусии во кои учествувале голем број членови на Комитетот и останати пратеници. Сите донесени заклучоци во врска со шесте теми на дискусија во рамките на Комитетот биле доставувани пред сè до Собранието на Република Македонија и други институции, но ниту во еден случај врз основа на записниците од работата на Комитетот и интервјуата со членови на Комитетот, не дојдов до податок дека Собранието презело нешто во врска со споменатите заклучоци, ниту пак дека Комитетот презел некаква активност со која би го проверил статусот во врска со реализацијата на донесените заклучоци. За волја на вистината, некои од заклучоците на Комитетот, како на пример заклучоците од четиринаесеттата седница одржана во февруари 2011 година по повод инцидентите на Скопското Кале, имаат декларативен карактер каде членовите на Комитетот ги осудуваат инцидентите и повикуваат на дијалог и смирување на ситуацијата (Стенографски белешки од 14 седница на Комитетот за односи меѓу заедниците, 2011), но има и заклучоци со кои се предвидува преземање на конкретни активности, како на пример заклучокот од тринаесеттата седница на Комитетот во 2010 година со кој се бара од Комисијата за политички систем и односи меѓу заедниците да организира јавна расправа во врска со Законот за попис, а такво нешто никогаш не е сторено.

Дискусија

Изненадува начинот на кој пратениците (практично без расправа) го изгласале XII амандман на Уставот со кој се основа Комитетот за односи меѓу заедниците. И покрај фактот што споменатиот амандман е изгласан во пакет од петнаесет амандмани во пост-конфликтен период кога приоритетот бил ставен врз стабилизација и спроведување на обврските од Рамковниот договор, сепак отсуството на каква било анализа за работата на Советот за меѓунационални односи како претходник на Комитетот или анализа за работата и ефектите од работата на слични тела во меѓународната практика, остава впечаток на несериозност во процесот на инаугурација на едно вакво парламентарно тело кое има задача да разгледува прашања во врска со односите меѓу заедниците во една повеќе етничка и повеќе конфесионална држава.

Резултатите од истражувањето недвојбено покажуваат дека политичката волја на најмоќните политички актери во парламентот е пресудна во однос на динамиката и ефектите од работата на Комитетот. Ваквата констатација е поткрепена со фактот што заокружувањето и прецизирањето на правната рамка за работа на Комитетот со носењето

на Законот за Комитетот за односи меѓу заедниците (2007), не успеа да ја спречи честата примена на бојкотот како инструмент за избегнување на деликатни теми од областа на односите меѓу заедниците. Содржината на седниците од работата на Комитетот остава впечаток дека Комитетот претставува парламент во мало, каде што пратениците ги бранат партиските позиции и не успеваат да ги стават интересите за соживот пред партиските. Во прилог на ваквото тврдење говори и фактот дека Собранието не ги реализира заклучоците на Комитетот, а во исто време членовите на Комитетот не презеле дејствија со кои би вршеле дополнителен притисок врз Собранието за да постапи кон реализација на истите. Ваквата состојба остава впечаток дека Комитетот за односи меѓу заедниците повеќе наликува на „дебатен клуб“ отколку на парламентарно тело кое има суштинска моќ да влијае на подобрување на односите меѓу заедниците.

Составот на Комитетот за односи меѓу заедниците, односно доминантната застапеност на пратеници од Македонската и Албанската заедница⁸ го засилува впечатокот дека фокусот во работата на Комитетот е првенствено насочен кон теми во врска со односите помеѓу припадниците на двете претходно споменати етнички заедници⁹. Дополнително, нејасни се критериумите од кои се водел законодавецот при определувањето на составот, бидејќи етничкиот сооднос на членовите на Комитетот не соодветствува со бројчената застапеност на членовите на заедниците, ова особено се однесува на застапеноста на пратениците Албанци. Конечно, авторот Гордана Силјановска - Давкова поаѓајќи од правното начелото дека никој не смее да суди за сопствениот случај со право забележува дека е невозможно истите пратеници кои носат одлуки во улога на членови на Комитетот, по втор пат да одлучуваат во врска со своите одлуки кога на пленарните седници на Собранието се разгледуваат мислењата и предлозите на Комитетот (Николовска и Силјановска - Давкова, 2001).

Заклучок

Како заклучок може да се каже дека придонесот на Комитетот за односи меѓу заедниците во унапредувањето на меѓуетничките односи е незначителен. Ваквиот заклучок се темели, пред сè, врз фактот дека Собранието не постапувало по заклучоците на Комитетот. Резултатите

⁸) Комитетот го сочинуваат 7 пратеници од македонската, 7 од албанската и дополнителни 5 члена од кои секој претставува по една од помалите етнички заедници во Република Македонија.

⁹) Резултатите од истражувањето покажаа дека темите кои се однесуваат на односите помеѓу двете најбројни етнички заедници (Македонската и Албанската) сочинуваат 46% од вкупниот број на теми кои биле обработени во текот на работата на Комитетот.

од истражувањето покажаа дека влијанието на политичките партии и нивните политики е доминантно, а партиската припадност и доследноста во следењето на партиските директиви ја предодредува работата на пратениците во својство на членови на Комитетот за односи меѓу заедниците. Дури и во услови кога правната рамка за работа на Комитетот беше прецизирана со донесувањето на Законот за Комитетот за односи меѓу заедниците (2007), бојкотот на седниците од страна на членовите и понатаму остана најприменувано средство за одложување на работата на Комитетот. Оттука, во духот на принципите на Консоцијалната демократија според Арент Лијпхарт (Lijphart, 1977), во случајот на Република Македонија политичките лидери на најзначајните општествени сегменти ја играат улогата на Комитетот за односи меѓу заедниците кога меѓусебно ги оговараат принципите и физиономијата на меѓуетничките односи.

Користена литература

- [1] Закон за комитетот за односи меѓу заедниците (2007). Службен весник на Република Македонија, бр.150/2007. Скопје.
- [2] Извештај за работата на Собранието на Република Македонија во пратеничкиот мандат 2002-2006 (2006). Скопје: Собрание на Република Македонија.
- [3] Lacey, Anne & Luff, Donna (2001). Trent focus for research and development in primary health care: an introduction to qualitative analysis. Leicester: Trent Focus.
- [4] Lijphart, Arend (1977). Democracy in Plural Societies: A Comparative Exploration. New Haven, CT. Yale University Press.
- [5] Николовска, Наталија & Силјановска-Давкова, Гордана (2001). Македонска транзиција во дефект: од унитарна кон бинационална држава. Скопје: Магор.
- [6] O’Leary, Brendan (2005). Debating consociational politics: Normative and explanatory arguments. In Noel, Sid JR. From Power Sharing to Democracy: Post-Conflict Institutions in Ethnically Divided Societies. Montreal: McGill-Queen’s Press. pp. 3– 43.
- [7] Поповска Неткова, Билјана (1995). За положбата и правата на националностите во процесот на конституирањето на Република Македонија како современа правна држава. Во уредник Саво Климовски. Зборник на трудови: Конституирање на Република Македонија како модерна правна држава. Скопје: Правен факултет. стр. 140-147.
- [8] Рамковен Договор (2001).[склучен на 13.08.2001 во Скопје, помеѓу: Борис Трајковски, Арбен Џафери, Бранко Црвенковски, Франсоа

- Леотар, Џејмс Пердју, Имер Имери и Љубчо Георгиевски]. [Интернет]. Достапен на: <http://mls.gov.mk/index.php?news=450> [Последен пристап на 17 октомври 2013]
- [9] Rexhepi, Zeqirja (2005). *Zhvillimet politiko-shoqërore te Shqiptarët në Maqedoni*. Tetovë: Tringa Design.
- [10] Стенографски белешки од 6 продолжение на 86 седница на Собранието на Република Македонија (2001). Скопје: Собрание на Република Македонија
- [11] Стенографски белешки од 3 седница на Собранието на Република Македонија (2002). Скопје: Собрание на Република Македонија
- [12] Стенографски белешки од 5 седница на Комитетот за односи меѓу заедниците (2009). Скопје: Собрание на Република Македонија. [Интернет]. Достапен на: <http://www.sobranie.mk>
- [13] Стенографски белешки од 14 седница на Комитетот за односи меѓу заедниците (2011) Скопје: Собрание на Република Македонија. [Интернет]. Достапен на: <http://www.sobranie.mk>
- [14] Устав на Република Македонија (1991). Службен весник на Република Македонија, бр. 52/1991, 1/1992, 31/1998, 91/2001, 84/2003, 107/2005, 3/2009. Скопје.
- [15] Фрчкоски, Д., Љубомир & Иванов, Ѓорге (2003). *Современи политички теории*. Скопје: Правен факултет.
- [16] Шкарик, Светомир (1994). *Уставно право - прва книга*. Скопје: Унион трејд.